

PATES

**PLA D'ACCIÓ TUTORIAL D'EDUCACIÓ
SOCIAL**

Novembre de 2005

Cap d'Estudis d'Educació Social

Montse Freixa Niella mfreixa@ub.edu

1. ANTECEDENTS: DE LES TUTORIES D'ITINERARI CURRICULAR (TIC) AL PLA D'ACCIÓ TUTORIAL (PATES)

El Pla d'acció tutorial d'Educació Social, el PATES, s'engloba dins el marc general de la UB que al juny del 2004 va presentar el Document marc sobre la tutoria a la Universitat de Barcelona, que és l'actualització del primer document de l'any 1999. És una actualització a la nova realitat universitària que es caracteritza per la consolidació de les diverses experiències relacionades amb el desenvolupament de plans d'acció tutorial, que és el cas del nostre ensenyament, l'aprovació del nou Estatut de la UB (2003) i la progressiva incorporació a l'Espai Europeu d'Educació Superior.

Dins de l'Espai Europeu d'Educació Superior, les tutories adquireixen un paper rellevant en el desenvolupament de l'estudiantat. El PATES presenta una filosofia i unes accions encaminades a donar protagonisme a l'estudiantat sobre el seu aprenentatge i el seu itinerari de desenvolupament tant formatiu com personal.

El Pla d'acció tutorial d'Educació Social va començar el curs acadèmic 1998–1999 amb el nom de tutories d'itinerari curricular, les TIC. Va ser un acord de la Junta de la Facultat de Pedagogia l'any 1998. En el seu transcurs, ha tingut una trajectòria amb alts i baixos, i s'ha consolidat a partir del curs 2004–2005. El PATES ha quedat aprovat en el Consell d'Estudis del 30 de novembre del 2005.

1.1. ELS INICIS

Els principis de les TIC, promoguts des del SOU (Servei d'Orientació Universitària) del campus Mundet, van ser difícils, ja que una part del

professorat tutor no considerava útil ni necessari les TIC en l'ensenyament d'Educació Social. La raó argüida va ser que el tipus d'estudiants i la tipologia mateixa d'estudis no necessitaven aquest tipus d'orientació i de seguiment.

Per tant, la primera implantació de les TIC va ser molt desigual i va dependre especialment del professorat responsable d'aquesta tutoria. Així, si el docent no va trobar el significat de les TIC o no hi creia, no va obtenir resultats, però també va succeir el contrari. El punt de partida d'aquestes primeres tutories va ser atendre les demandes dels estudiants de primer curs. En general, van ser poques i moltes vegades no pertanyien a l'àmbit de les TIC i se superposaven a la funció del tutor de curs.

A partir d'aquesta primera experiència, es va anomenar un coordinador de les TIC per promoure un treball conjunt amb tots els tutors i les tutores i definir les seves funcions. La finalitat d'aquestes TIC ja no va ser recollir exclusivament les demandes dels estudiants sinó també apropar-los la informació de la mateixa Universitat, facultat i ensenyament que durant la jornada d'acollida s'havia anat desenvolupant. El resultat va ser una mica més positiu, ja que les demandes dels estudiants estaven més definides i pertanyien a l'àmbit de les TIC. No obstant això, no es va aconseguir una vinculació entre el professorat de les TIC i els estudiants.

De fet, com en la primera implantació, el professorat no impartia, generalment, docència en assignatures obligatòries de primer. Quan no hi havia aquest contacte setmanal, el professorat va manifestar un cert desencant del seu rol com a tutor de les TIC. En canvi, el parell de docents que sí que eren responsables d'una assignatura obligatòria de primer i al mateix temps eren tutors, van expressar satisfacció en l'experiència.

1.2. LES TIC I EL PLA 93 REVISAT

Va ser aquesta doble característica: professor o professora d'assignatura obligatòria de primer i a la vegada tutor o tutora, el criteri que es va seguir per desenvolupar les TIC en el Pla revisat 93. Així, durant el curs 2001–2002 es va implantar el primer curs del Pla revisat 93 d'Educació Social, amb una reformulació de qui havia de ser el professorat tutor.

La Coordinació de Pràctiques va fer la proposta que el professorat tutor de les TIC fos el mateix que el que impartia docència en el Pràcticum I, que a més a més, pertanyia a la Coordinació del Pràcticum. Així, les TIC quedaven lligades al Pràcticum de la diplomatura d'Educació Social i permetien, d'aquesta manera, posar a la pràctica dos criteris que s'havien considerat importants per a l'èxit de les TIC:

- Un professorat que cregués en aquest tipus de tutories i que conegués l'ensenyament. El professorat de la Coordinació del Pràcticum té aquests requisits.
- Un professorat que impartís una assignatura obligatòria de primer curs. El Pràcticum I era una assignatura obligatòria de primer curs en el segon semestre i partida en dos grups. Per tant, es van necessitar quatre professores, i la Coordinació de Pràctiques estava formada en aquell moment per cinc professores dels tres departaments de la Facultat.

La proposta de les TIC no era solament per als estudiants de primer, com havia succeït fins llavors, sinó que hi havia d'haver una continuació en els cursos següents. Així, aquest mateix professorat continuaria la tutoria amb el seu grup a segon, encara que no tingués docència en cap assignatura obligatòria, i a tercer s'articularien dos tutors, un per al grup de matí i un altre per al grup de tarda, per orientar cap a la transició al món laboral.

S'han avaluat institucionalment diferents plans d'acció tutorial de la Universitat. En aquesta valoració hi ha participat l'ensenyament d'Educació Social. Les seves aportacions han estat poques pel que fa a l'ensenyament, ja que els indicadors utilitzats no corresponien gaire amb el tipus de tutories realitzades a Educació Social. No obstant això, des de l'ensenyament d'Educació Social hi ha algunes evidències recollides en els passadissos i els despatxos del

professorat tutor que les TIC han donat resposta als estudiants. La vinculació entre el professorat i els estudiants ha estat alta. Per exemple, els estudiants de tercer, que no han tingut les TIC, aquest any acadèmic, deien “Vaig a veure la meva tutora de les TIC” o recordaven a la professora: “És que tu ets la meva tutora de les TIC”. Per tant, el que ha passat és que, d’una banda, el professorat de les TIC encara que no tinguessin POA (Pla d’ordenació acadèmica) per a aquesta tasca, l’han continuada informalment. D’altra banda, s’ha dut a terme una reunió de reflexió sobre les TIC, concretament sobre les TIC realitzades amb aquesta primera promoció del Pla 93 revisat i les necessitats vinculades al Pràcticum, a les acaballes del curs acadèmic, entre la Coordinació de Pràctiques i la cap d’Estudis. D’aquest fet van sorgir tota una sèrie de necessitats que es podien cobrir des de les tutories d’Educació Social.

1.3. EL PATES

Durant el curs acadèmic 03–04, com hem comentat anteriorment, es van avaluar institucionalment els PAT de la UB, fet en què va participar l’ensenyament d’Educació Social. Per tant, hi ha una aposta institucional explícita de la importància dels PAT i de la seva elaboració.

Aquesta aposta institucional es va transmetre a les facultats. Així, la Facultat de Pedagogia va convocar una reunió amb tots els caps d’Estudis per veure quines eren les necessitats d’atenció als estudiants que podien ser globals de tots els ensenyaments. Aquestes necessitats podrien obtenir uns recursos del Vicerectorat. D’aquesta reunió, en va sorgir un plantejament global sobre l’atenció a l’estudiantat de la Facultat a partir de les necessitats que va expressar cada cap d’Estudis.

D’una banda, aquesta situació institucional, i de l’altra, les diferents necessitats que van sorgir en la reunió de reflexió, ha provocat que des del Consell d’Estudis —través del cap d’estudis—, i amb el suport de la Coordinació de Pràctiques, s’elabori un document que expliciti el Pla d’acció tutorial d’Educació

Social. A partir d'aquest moment ja no parlem de tutories d'itinerari curricular, sinó de Pla d'acció tutorial. Aquest document del PATES introdueix les accions que s'han de dur a terme per satisfer les necessitats detectades.

Aquest document consta de dues parts; una primera que es refereix al model del PATES i una segona que és la programació del PATES de cada curs: Pates 1, Pates 2 i Pates 3. El model del PATES s'ha anat treballant durant el curs acadèmic 2004–2005. Per tant, ja ha quedat elaborat el model del PATES que es portarà al Consell d'Estudis perquè s'aprovi el dia 30 de novembre del 2005. Aquest document, el model del PATES, és el document marc a partir del qual s'elabora la programació de cada PATES de cada curs. Així, s'ha d'avaluar, en finalitzar l'any acadèmic, precisament perquè doni respostes reals a les necessitats que expressa l'estudiantat.

2. PUNT DE PARTIDA DEL PATES

Per desenvolupar el PATES, hem de partir d'una filosofia, d'una base conceptual, per poder després dur a terme les diferents accions. Per això, també cal conèixer la realitat dels nostres estudiants, ja que és el grup diana del Pla d'acció tutorial, les característiques de l'ensenyament d'Educació Social que poden tenir una incidència en aquest Pla d'acció tutorial i, finalment, l'anàlisi de necessitats.

2.1. FILOSOFIA

La filosofia del PATES és l'acompanyament en les transicions que fa l'estudiant d'un entorn a l'altre durant el seu recorregut per la Universitat. Aquest acompanyament ha d'ajudar el desenvolupament integral dels estudiants en la seva dimensió intel·lectual, afectiva, social i professional. Per tant, la clau del PATES és l'acompanyament i les transicions per aquest desenvolupament global. La teoria ecològica de Bronfenbrenner mostra que l'acompanyament és una estratègia que ajuda el desenvolupament de la persona que està en transició.

Els estudiants de la diplomatura d'Educació Social fan diverses transicions durant la seva formació a la Universitat. En aquest sentit, parlem de tres transicions importants o tres moments:

- Inici dels estudis, que correspon al primer curs. Els estudiants fan la transició de l'IES, del seu entorn acadèmic o de vida anterior a la Universitat.
- Durant els estudis que corresponen al segon curs, els estudiants escullen el centre de pràctiques.
- Final dels estudis, que correspon al tercer curs i que significa per a la majoria dels estudiants l'entrada al món laboral com a educadores o educadors socials.

Per tant, si s'articula un acompanyament, es facilitaran les transicions en aquests entorns nous. Així, definim un pla d'acció tutorial de carrera o de tota la diplomatura.

Aquest acompanyament es realitza generalitzadament per a tots els i les estudiants, però, a la vegada, pot ser més o menys intens segons les seves necessitats individuals. Així, l'acompanyament des de l'ensenyament d'Educació Social permet, d'una banda, arribar a les necessitats globals de tots els estudiants, i de l'altra, donar resposta a aquelles necessitats individuals d'uns estudiants en particular que necessiten més intensitat o freqüència d'acompanyament. Parlem, doncs, d'acompanyament global a les transicions d'un entorn a un altre (intervencions amb tot el grup), d'acompanyament més o menys intens segons les necessitats de cada estudiant (intervencions individuals); és a dir, unes tutories individuals i unes tutories grupals.

Aquest plantejament del PATES marca uns moments que corresponen a tres transicions. No obstant això, l'experiència de la implementació del Pla 93 juntament amb la trajectòria de l'ensenyament, ens mostra que hi ha un quart moment. Aquest quart moment correspon ja a l'estatut d'exestudiant; és a dir, ja és un diplomad en Educació Social que comença a treballar però té una certa inseguretad i torna al seu entorn de formació per demanar suport, ajuda, informació... També aquest titulat es posa en contacte amb el professorat per demanar informació i assessorament sobre la formació continuada, quan ja porta un cert temps en el món laboral.

Per tant, indiquem quatre moments en què s'articula el Pla d'acció tutorial:

- Inici dels estudis
- Durant els estudis
- Final dels estudis
- Postestudis

En aquests quatre moments, la gran majoria dels estudiants mostren unes necessitats comunes que són, en alguns casos, molt explícites, i en d'altres, més implícites. Aquestes necessitats són les que en cada curs acadèmic s'han

de torna a analitzar per veure si n'han sorgit unes altres, quines ja estan cobertes i quines s'han de prioritzar. Una gran part d'aquestes necessitats estan vinculades a la matèria troncal del Pràcticum, que es desglossa en tres assignatures, una a cada curs.

2.2. POBLACIÓ

Les característiques generals dels estudiants d'Educació Social es poden resumir en:

— El 90% de les persones matriculades a primer han demanat Educació Social com a primera opció. Han escollit aquesta opció per les expectatives professionals. L'orientació per escollir els estudis ha estat per vocació i iniciativa pròpia.

— Una certa heterogeneïtat de procedència o d'accés als estudis: batxillerat (50%), CFGS (23%), majors de 25 anys (3%), altres estudis universitaris iniciats (20%), diplomats o llicenciats (3%). Aquesta proporció en la via d'accés es manté, encara que de mica en mica puja l'estudiantat provinent dels CFGS.

— Aquesta heterogeneïtat en l'accés marca a la vegada una forquilla d'edat àmplia, però que es concentra generalment entre els 18 i els 21 anys (57%), tot i que arriba fins a estudiants de 40 anys.

— Majoritàriament dones, al voltant d'un 80%.

— Augment de situacions de compaginació de treball i estudis (un 40% diu que no treballa i un 46% que té una feina remunerada). El tipus de feina que sol exercir l'estudiantat està relacionada amb els estudis d'Educació Social: menjadors, activitats extraescolars..., «que són feines estudiantils» en les quals s'inicien en el seu currículum professional i que solen ser valorades per les entitats que després els ocuparan. Són feines temporals que es realitzen durant el curs acadèmic, i algunes d'elles, pel tipus d'horari, s'encavallen tant amb els del grup del matí com amb els de tarda. Això comporta que un grup d'estudiants tingui dificultats per assistir normalment a les aules en les assignatures que els coincideixen amb la feina.

— Encara que la gran majoria dels i les estudiants hagin nascut a Catalunya, cada cop tenim més estudiants nascuts a l'estranger (a la Unió Europea i

l'Amèrica del Sud) i també més estudiants que vénen a estudiar Educació Social provinents d'altres països (de la Unió Europea) i d'altres comunitats autònomes (4%), com ara les Illes Balears, Navarra i el País Basc. Per tant, aquestes dades ja ens mostren una certa mobilitat del nostre estudiantat.

— Incorporació d'estudiants procedents de minories i altres cultures (cada cop més trobem noms i cognoms de procedència cultural àrab, caucasiana...). El curs 2005–06 hi ha quatre persones que diuen que parlen, escriuen i entenen l'àrab.

— Poques situacions familiars en les quals el pare i la mare siguin universitaris. Concretament, en el curs 2005–06, el 10% dels pares són diplomats i un 10% llicenciats. En el cas de les mares, les diplomades augmenten fins al 13%, però baixen les llicenciades fins al 5%. Cal remarcar que un 3% dels pares i un 6% de les mares no tenen estudis primaris.

Aquestes variables marquen unes trajectòries de vida diferents en el nostre estudiantat que s'hauran de tenir en compte, ja que influeixen en les seves expectatives sobre l'Educació Social i sobre l'imaginari que tenen d'aquesta diplomatura, de la seva funció i del tipus de feina a desenvolupar en el món laboral. Per tant, són variables que incideixen sobre el desenvolupament personal dels i les estudiants que s'hauran de tenir presents en la programació dels PATES.

A més a més d'aquestes variables de les quals tenim dades (i cada curs es poden actualitzar), hi ha unes percepcions generalitzades de la majoria del professorat sobre els estudiants que es poden resumir en:

— Un cert increment d'estudiants amb problemes psicològics i/o de salut mental que es detecten principalment en el Pràcticum III (quan són en el centre).

— Certa percepció per part del professorat amb els estudiants de primer que encara els falta maduresa, especialment en l'àmbit personal.

Finalment, també cal indicar que en unes assignatures determinades (en les quals hi ha un treball de desenvolupament personal) s'observa una certa casuística amb situacions familiars i personals complicades.

Les dades de matrícula, com hem comentat, es poden obtenir a l'inici de cada curs. D'aquesta manera, es poden conèixer les característiques de l'estudiantat de primer i veure si la tendència és la mateixa o varia, per poder així adequar la programació del PATES 1, el de primer curs.

Es proporcionarà aquesta informació al professorat responsable del PATES de primer a l'inici del curs.

2.3. CARACTERÍSTIQUES DE L'ENSENYAMENT

L'ensenyament d'Educació Social té unes característiques que cal tenir en compte a l'hora de planificar el PATES.

— És un ensenyament amb un alt nivell de professionalització, amb uns nivells d'inserció laboral durant el primer any després de finalitzar la diplomatura bastant elevats, encara que amb una certa precarietat.

— Per aquest motiu, la matèria del Pràcticum té una importància cabdal. Es comença a notar una petita tendència de l'estudiantat de deixar per un quart any acadèmic el Pràcticum III, que és el de la immersió dins d'una entitat. L'explicació donada pel mateix estudiantat és que així es pot implicar més activament en aquest Pràcticum i realitzar-lo més correctament i coherentment.

— Un grau determinat de dificultat a primer curs amb les assignatures, ja que hi ha un percentatge de no presentats tant en la primera com en la segona convocatòria en algunes assignatures, com ara Educació permanent, Pedagogia social, Sociologia i antropologia, i Didàctica general, però que no solen ser les mateixes en cada curs acadèmic.

Per tant, l'anàlisi de les dades sobre el rendiment de les assignatures és una de les tasques que cal dur a terme en la diplomatura per poder després planificar les accions adequades.

2.4. ANÀLISI DE NECESSITATS

Aquesta anàlisi de necessitats prové de les diferents evidències recollides tant en l'avaluació institucional del PAT per part de la UB com en les diferents reunions avaluatives amb estudiants, professorat tutor i professorat de la Coordinació del Pràcticum entre la darrera del curs 2003–2004, el curs 2004–2005 i l'inici del 2005–06.

De tot aquest procés sorgeixen unes necessitats referides als estudiants i unes altres a l'ensenyament que, en general, poden repetir-se en les promocions i cursos propers.

Les necessitats referides als **estudiants** són:

1. Necessitat d'un acompanyament més proper en el primer semestre del primer curs, perquè el context universitari es transformi al més ràpidament possible en un microsistema per a l'estudiant. En aquest acompanyament s'entén la necessitat d'informació sobre la institució universitària que tenen els nous estudiants.
2. Necessitat d'un coneixement dels camps professionals de l'Educació Social, més específicament de la integració d'aquests àmbits d'actuació dins del mapa cognitiu de l'estudiant. Aquesta necessitat es concreta especialment en els estudiants de segon curs quan han de decidir l'àmbit de les seves pràctiques en un centre. Aquests àmbits han estat explicats en el primer curs (s'han visitat centres, educadors han explicat el seu centre i la seva feina...) però a l'hora de decidir-se sembla que hi hagi un bloqueig i la presa de decisió es converteix en una dificultat important, en un moment de tensió i estrès per als estudiants. El PATES hi té, en aquest moment, un paper clau.
3. Necessitat d'un acompanyament en el moment de decidir sobre l'àmbit en què els i les estudiants realitzaran el Pràcticum. Aquesta necessitat és conseqüència de l'anterior.

4. Necessitat d'anar assumint i integrant els coneixements i les competències de les diferents assignatures. Això significa una necessitat d'un espai per a aquesta construcció. El Pràcticum i el PATES conjuntament proporcionen o poden proporcionar aquest espai.
5. Necessitat de veure les debilitats i potencialitats personals en l'àmbit d'actuació professional de les pràctiques.
6. Necessitat d'informació sobre la transició al món laboral.
7. Necessitat d'informació sobre la formació continuada, segons cicles, màsters, postgraus...
8. Necessitat d'un assessorament postuniversitari que es concreti en una supervisió laboral: és a dir, en un acompanyament des de l'ensenyament d'Educació Social, des del PAT en els primers circuits laborals d'Educació Social en la primera entrada laboral en aquest àmbit.

Les necessitats respecte a l'**ensenyament** es poden concretar en:

1. Necessitat d'una coordinació de les assignatures obligatòries per ajudar a aquesta integració de coneixements i competències per tal de no tenir una visió de compartiment estanc.
2. Necessitat d'un repartiment dels estudiants de manera més equitativa en les assignatures optatives. Reconversió de la demanda.
3. Necessitat d'explicar amb més profunditat el significat dels crèdits de lliure elecció, el seu funcionament, la seva matriculació...
4. Necessitat d'explicar amb més profunditat els intercanvis dels estudiants: SICUE i ERASMUS.

3. EL PATES: PLA D'ACCIÓ TUTORIAL D'EDUCACIÓ SOCIAL

3.1. MODEL ORGANITZATIU

El Pla d'acció tutorial d'Educació Social s'inscriu dins el projecte institucional dels PAT de la Facultat de Pedagogia, ja que cada ensenyament porta a terme el seu PAT. Aquests tenen alguns objectius en comú, la qual cosa condueix a idear accions conjuntes que en alguns casos tenen el suport del Vicerectorat d'Estudiants i d'alguns serveis de la Universitat. Són els PAT que hem anomenat *puntuals*.

Són, la majoria de les vegades, accions que es dirigeixen a tot l'estudiantat de la Facultat, ja que provenen de necessitats comunes, accions com les sessions informatives de primer curs, la jornada d'acollida, les sortides professionals, el fòrum de la informació. Aquests són els PAT puntuals que poden ser dissenyats per tota la Facultat. No obstant això, hi ha especificitats en cada un dels ensenyaments, atenent la idiosincràsia pròpia de cada un dels estudis, que provoca que es dissenyin i es desenvolupin PAT més específics per a titulacions, com el PAT de la informació sobre els àmbits de pràctiques. El desenvolupament d'alguns d'aquests PAT puntuals té el suport de diferents serveis de la Universitat de Barcelona, com Feina UB.

A vegades, pel perfil de l'estudiantat, la Facultat i els seus diferents ensenyaments han de respondre a necessitats més específiques i concretes. En aquests casos, la Universitat de Barcelona disposa d'algun programa o servei d'atenció més especialitzat, com el programa FEM VIA per a persones amb discapacitat.

Per tant, des del PATES es duran a terme accions conjuntes amb la Facultat i s'utilitzaran els diferents serveis i programes que la Universitat de Barcelona posa a la disposició de la comunitat universitària.

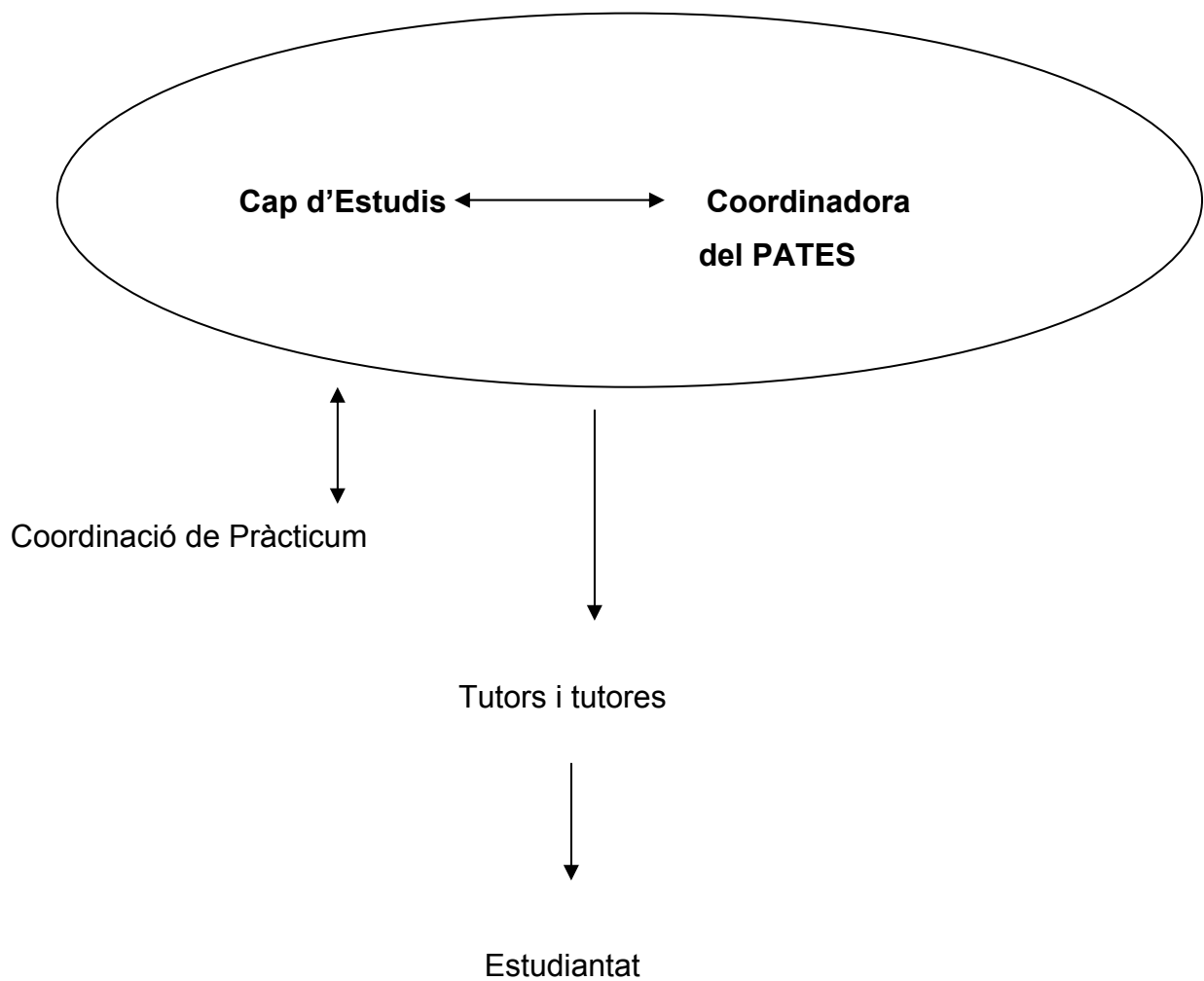
En aquest context s'inscriu el PATES, que depèn del Consell d'Estudis d'Educació Social, que és l'òrgan encarregat de la seva aprovació i el seu seguiment. Des del Consell d'Estudis —a través del cap d'estudis— es designa un responsable de la coordinació del Pla d'acció tutorial, que desgravarà crèdits en el seu POA.

El PATES es concep com un conjunt d'accions que depenen de la cap d'Estudis i de la Coordinació del PATES amb relació a la Coordinació del Pràcticum. Les accions es realitzen durant els tres cursos de la diplomatura i també un cop s'ha acabat per als exalumnes que així ho demanin. Per tant, el PATES s'articula en quatre eixos d'actuació:

- Inici dels estudis
- Durant els estudis
- Final dels estudis
- Postestudis

Aquests eixos d'actuació estan principalment vinculats al Pràcticum. L'últim eix és un dels grans reptes del PATES; és a dir, poder articular un tipus d'assessorament i supervisió laboral amb la Universitat, i una informació i assessorament sobre la formació continuada als exestudiants.

El model organitzatiu del Pla d'acció tutorial d'Educació Social queda reflectit en el quadre següent:

3.2. GESTIÓ I COORDINACIÓ DEL PATES

Les funcions de la cap d'Estudis són:

- Elaborar conjuntament amb la Coordinació del PATES i la del Pràcticum els criteris per seleccionar tutors i vetllar perquè es compleixin.
- Elaborar el PATES de l'ensenyament i consensuar-lo amb la coordinadora del PATES.
- Portar el PATES al Consell d'Estudis perquè s'aprovi, es modifiqui i se'n faci el seguiment.
- Proporcionar els recursos i les estratègies d'acció a la coordinadora del PATES perquè els tutors i les tutores puguin desenvolupar la seva tasca.
- Revisar i avaluar el PATES conjuntament amb els altres agents.

Les funcions de la Coordinació del PATES són:

- Elaborar conjuntament amb la cap d'Estudis i la del Pràcticum els criteris per seleccionar els tutors i vetllar perquè es compleixin.
- Planificar el PATES de cada curs, formulant els programes d'acció tutorial.
- Planificar i formular els programes dels PATES puntuals.
- Dinamitzar l'equip de tutors i tutores.
- Proporcionar els recursos i les estratègies d'acció als tutors i tutores per desenvolupar la seva tasca.
- Fer el seguiment de les tutories en cada curs.
- Revisar i avaluar el PATES conjuntament amb els altres agents.

Aquesta coordinació del PATES té una desgravació de sis crèdits.

Les funcions de la Coordinació del Pràcticum són:

- Elaborar conjuntament amb la Coordinació del PATES i la cap d'Estudis els criteris per seleccionar els tutors i vetllar perquè es compleixin.
- Aportar els elements de reflexió per vincular el Pla d'acció tutorial amb el Pràcticum.
- Participar en l'anàlisi de les necessitats, especialment les de l'estudiantat, relacionades amb el Pràcticum.

La filosofia del PATES, juntament amb les necessitats de l'estudiantat i de l'ensenyament mateix, configuren la funció tutorial del professorat. En aquest sentit, aquesta funció té dos grans vessants que estan relacionats:

- Un acompanyament de l'estudiant tant en el seu recorregut universitari per a la seva adaptació com en els seus processos d'aprenentatge.
- Una facilitació de la dimensió personal de l'estudiant que el prepari per al seu futur.

Segons Rodríguez Espinar (coord., 2004, pàg. 59): "El tutor universitario es aquel profesor que ha de tener una motivación y preparación para la docencia así como un interés por el desarrollo del alumnado como persona, como estudiante y como futuro profesional". Aquesta descripció del tutor ens permet apreciar un model de formació integral que intenta donar resposta a una

dimensió acadèmica, professional, social i personal globalment. És en aquest model de formació integral en què s'insereix la figura del tutor o tutora en l'ensenyament d'Educació Social, en què també es dona una importància especial a la seva actitud, que hauria de ser col·laborativa, participativa, comprensiva, crítica i d'ajuda personal.

El professional de l'educació social és generalment un professional compromès i mostra les qualitats actitudinals que acabem de comentar. Tenint en compte l'experiència anterior, el professorat tutor, a més a més:

- Ha de tenir un coneixement important del Pràcticum, sia perquè ha estat o és coordinador del Pràcticum, sia perquè té o ha tingut una implicació en la docència d'alguna de les assignatures del Pràcticum
- Ha de tenir un bon coneixement dels àmbits de treball de l'educació social.

Per poder exercir aquesta funció, és important que els tutors i les tutores del PATES tinguin una desgravació de crèdits en el seu POA, que es concreta de la manera següent:

- Les tutores i els tutors de primer curs: dos crèdits per grup de trenta estudiants.
- Les tutores i els tutors de segon curs: un crèdit per grup de quaranta-cinc estudiants.
- Les tutores i els tutors de tercer curs: un crèdit per a cada grup d'estudiants supervisats del Pràcticum III (s'ha de concretar).

En el primer curs el tutor o la tutora és el mateix docent que imparteix l'assignatura de Pràcticum I. En el segon, la tutoria del PATES recau en el professorat de la Coordinació de Pràcticum. En el tercer, la tutora o el tutor és també una professora o un professor vinculat al Pràcticum, ja que serà el supervisor o supervisora.

Finalment, respecte al professorat tutor, un aspecte important és el de la seva formació. Des del Consell d'Estudis —a través del cap d'estudis— i la Coordinació del PATES, es recullen les necessitats de formació del professorat

tutor i es canalitzen a l'ICE. Aquest Institut ofereix formació al professorat en general però també, i específicament, al professorat tutor.

3.3. PLA D'ACCIÓ TUTORIAL D'EDUCACIÓ SOCIAL

En aquest apartat del model de PATES, s'especifica, d'una banda, la caracterització o la tipologia de la tutoria en el model específic creat per a la diplomatura, i de l'altra, es defineixen els components del PATES per poder arribar així a la programació concreta en cada un dels tres cursos de l'ensenyament d'Educació Social.

El model específic del Pla d'acció tutorial d'Educació Social queda definit en funció d'una sèrie de paràmetres, com són: l'extensió del Pla, la seva organització, el nivell d'intervenció, el tipus de relació de l'acció tutorial, el contingut de les tutories i altres formes.

Extensió	Pla d'acció tutorial de tota la diplomatura: durant tota la diplomatura i també després. Pla d'acció tutorial puntual: jornada d'acollida, orientació professional, comiat.
Organització	Tutoria amb un professorat tutor implicat en la matèria del Pràcticum, diferent per a cada curs. Puntualment, tutoria d'iguals amb estudiants de cursos superiors com en la jornada d'acollida.
Intervenció	Tutoria individual i grupal.
Tipus de relació	Tutories presencials, semipresencials i virtuals.
Contingut de les tutories	Tutoria mixta que té continguts curriculars, del Pràcticum i de desenvolupament personal per desenvolupar competències professionals i també d'assessorament personal en alguns casos.
Amb relació als serveis d'orientació	Model mixt: s'organitza puntualment amb el suport de l'ICE i de Feina UB per dur a terme PAT puntuals.

Un dels primers components del PATES és l'anàlisi de necessitats que permet fonamentar les metes i els objectius. Aquesta anàlisi ha quedat formulada en el punt 2 d'aquest document. Així, la meta principal del PATES és acompanyar l'estudiant en el seu recorregut universitari, especialment en la matèria del Pràcticum en què es desenvolupen i es posen en joc les competències professionals. Per tant, com ja ha quedat especificat anteriorment, el PATES està vinculat al Pràcticum, que és on l'estudiant manifesta més totes les seves inseguretats, les seves debilitats per enfrontar-se al món laboral, però també les seves forteses. Així, en el PATES hi ha quatre moments que són els quatre eixos d'actuació, com acabem de comentar.

A continuació és presenta un quadre en què es pot apreciar el primer nivell de concreció del PATES. El segon nivell és la programació de cadascun dels PATES de cada curs.

Moment	Transició	Agent tutoria	Contingut	Tipus de PAT
Inici d'estudis 1r curs	Dels estudis a la UB	Professorat del Pràcticum I	▪ Informació general sobre la Universitat, la Facultat i l'ensenyament d'Educació Social ▪ Cohesió de grup ▪ Adaptació al nou context ▪ Debilitats i fortaleces per exercir professionalment segons els àmbits ▪ Planificació dels estudis: rendiment acadèmic	PATES 1 PAT puntuals: Procés de matriculació (Facultat) Acollida (ensenyament)
Durant els estudis 2n curs	De les aules al centre de pràctiques	Professorat de la Coordinació del Pràcticum	▪ Informació sobre mobilitat i crèdits de lliure elecció ▪ Presa de decisió sobre l'àmbit de pràctiques i el centre ▪ Debilitats i fortaleces per exercir professionalment segons els àmbits ▪ Planificació dels estudis: optatives, lliure elecció, Pràcticum	PATES 2 PAT puntuals: Informació dels àmbits professionals
Final dels estudis 3r curs	Del centre de pràctiques al món del treball	Professorat del Pràcticum III de supervisió	▪ Competències professionals ▪ Debilitats i fortaleces en l'exercici professional ▪ Orientació professional ▪ Orientació sobre la formació continuada ▪ Resistència a l'estrès	PATES 3 PAT puntuals: Orientació professional programa feina_UB, fòrum d'informació, (Facultat, ensenyament) comiat (ensenyament)
Postestudis	Del món laboral a la UB	Docents vinculats al Pràcticum	▪ Assessorament personal i laboral	PATES 4

3.5. RECURSOS

Des de la Coordinació del Pràcticum i la cap d'Estudis, juntament amb el Consell d'Estudis, s'ha fet una aposta pel PATES. Per tant, la primera demanda ha estat la desgravació de crèdits per al professorat, tal com s'ha especificat anteriorment. Aquesta desgravació s'ha aconseguit tant per al professorat com per a la coordinadora del PATES.

Un altre recurs que hem de tenir en compte és el que ofereix l'ICE en la seva pàgina web.

Els recursos de tipus funcional estan a disposició del professorat i la coordinadora del PATES és la persona que els facilita i també els elabora, si cal. Així, per exemple, s'ha fet una fitxa individual que s'utilitza a primer i que després es traspassa al professorat tutor de segon, que és la Coordinació del Pràcticum.

3.6. AVALUACIÓ

Considerem l'avaluació com un dels aspectes importants del PATES. L'anàlisi de necessitats realitzada i l'avaluació del PATES 1 han estat informals. Creiem que és necessari articular una bona avaluació, però ni des del Consell d'Estudis —a través del cap d'estudis—, ni des de la Coordinació del PATES es tenen els recursos suficients per dur a terme aquesta tasca. Per tant, es demanarà ajuda a l'ICE en aquest sentit.

4. PLANIFICACIÓ ACADÈMICA

Per la conjuntura actual tant de la diplomatura d'Educació Social com de la Universitat, el PATES no es pot implantar de cop en els tres cursos. La seva implementació es farà gradualment, començant pel primer curs, i es dissenyaran diferents PAT puntuals per a tota la diplomatura per atendre les diferents necessitats analitzades anteriorment.

En el curs acadèmic 2004–2005, els estudiants de primer curs han gaudit del PATES, concretament del PATES 1, i es faran diferents PAT puntuals per a la diplomatura en general. Es començarà també a planificar el PATES de segon curs.

Durant el curs 2005–2006 s'implanta el PATES 2 i es comença a planificar el PATES 3, el qual s'acabarà d'elaborar el curs acadèmic 2006–2007, i es planificarà el PATES postestudis.

A cada curs acadèmic, es continuaran elaborant els PAT puntuals i es dissenyaran els que siguin necessaris.

4.1. PAT PUNTUALS

L'anàlisi de necessitats i el model de PATES ens mostra que pot ser útil dissenyar alguns PAT puntuals, com ara el PAT d'acollida, el PAT sobre la informació d'àmbits, el PAT sobre l'orientació professional i la formació continuada, i el PAT de comiat.

4.2.1. PAT d'acollida

El PAT d'acollida està dissenyat per l'estudiant de primer curs. Amb la creació del SOU, es van endegar programes d'acollia que es van elaborar en tots els

ensenyaments de la Divisió V amb molt èxit. Però en desaparèixer aquest servei, la promoció del curs 2003–2004 no va tenir aquesta jornada d'acollida.

Des de l'ensenyament d'Educació Social, es veu la necessitat d'aquest PAT i, per tant, es torna a posar en marxa el curs 2004–05, però ara des del mateix ensenyament, juntament amb la Facultat. La intenció és que tingui continuïtat i s'elabori cada nou curs acadèmic.

4.2.2. PAT sobre orientació professional i formació continuada

Aquest tipus de PAT també era iniciativa del SOU. El curs 2003–2004, des del Consell d'Estudis —a través del cap d'estudis—, es va portar a terme una jornada de transició al món laboral.

El curs 2004–2005 es realitza una jornada d'aquest tipus sobre l'orientació professional amb col·laboració de Feina UB–Servei d'Inserció i Orientació Laboral. Va ser una jornada organitzada des de la Facultat amb uns continguts generals per a tots els ensenyaments, i després es va fer una sessió sobre les sortides professionals per a cadascun dels ensenyaments.

Aquest PAT creiem que ha de continuar, amb aquest format o amb un altre, però aquest tipus d'acció és molt ben valorada per l'estudiant, que agraeix aquest tipus d'informació.

Dins d'aquest PAT es pot incloure la formació continuada, que és el que fins ara no s'ha realitzat. Es valorarà la idoneïtat de la introducció o no d'aquest contingut en el PAT d'orientació professional.

4.2.3. PAT d'informació sobre els àmbits de pràctiques

El curs 2004–05, des de la Coordinació de Pràctiques, juntament amb la cap d'Estudis, es va organitzar una setmana de tutories per als estudiants de segon per poder escollir l'àmbit de pràctiques. La valoració ha estat molt positiva tant

per part de l'alumnat com del professorat de la Coordinació de Pràctiques, ja que el nivell d'angoixa que generalment presenten els nostres estudiants en el moment d'elegir el centre, aquest curs, ha baixat.

El curs 2005–2006, aquest PAT continua i encara amb més raó, ja que forma part del PATES 2. Es treballarà el format que ha de tenir ara que es desenvolupa el PATES 2.

4.2.4. PAT de comiat

El curs 2003–2004 es va realitzar un PAT de comiat que van organitzar els i les estudiants, a partir de la motivació des del Consell d'Estudis —a través del cap d'estudis—.

El PAT de comiat és una acció que no té gaire tradició en l'ensenyament d'Educació Social, algunes vegades s'ha realitzat des de la Coordinació de Pràctiques. No obstant això, un acte d'aquestes característiques és important, ja que és el tancament de tot un període de vida i d'experiències dels estudiants. És de fet un acte per a la transició al món laboral.

Per aquestes raons, es creu important que en els cursos següents aquesta activitat es pugui dur a terme. El procés serà el mateix: es proposa aquesta activitat als estudiants i des de l'assignatura de Programes d'animació sociocultural, algun grup s'erigeix en el motor per dissenyar-lo i desenvolupar-lo, amb el suport del cap d'estudis i la Coordinació del Pràcticum.

4.3. PATES POSTESTUDIS

Creiem necessari fer un comentari sobre la necessitat que tenen els estudiants que ja han acabat la diplomatura: "Necessitat d'un assessorament postuniversitari que es concreta en una supervisió laboral: és a dir, en un acompanyament des de l'ensenyament d'Educació Social, des del PAT en els

primers circuits laborals d'educació social en la primera entrada laboral en l'àmbit de l'educació social".

De manera informal, aquesta necessitat és coberta per un cert professorat. Alguns i algunes estudiants, un cop acabada la diplomatura, quan entren en el món laboral de l'educació social contacten amb algun professor o alguna professora per demanar-li assessorament i orientació en aquest nou context laboral.

Com es pot organitzar aquest assessorament perquè pugui arribar o ser accessible als estudiants que ja han finalitzat els seus estudis, sia en el mateix curs o en altres promocions? Com es pot reconèixer aquesta tasca que voluntàriament realitza aquest professorat? Possibilita que sigui un servei de la Facultat o exclusivament del PATES? Aquestes i altres reflexions serviran per posar les bases d'una proposta, que podria ser la creació d'una associació d'exestudiants.

Barcelona, 30 de novembre de 2005